

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1232
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.2.2024/38
Karar Numarası : 2024/131
Başvuran : F. A. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı
Muhatap Adres : Ziyabey Cad. No:6 06520 Balgat/Ankara

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın gerekli şartları taşımasına rağmen emekli edilmemesi sebebiyle kendisine malullük/yaşlılık aylığı bağlanmamasının sağlık ve engellilik temellerinde ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. "Balthazard" formülüne göre %94, Sağlık Bakanlığı tarafından tanzim edilen rapora göre %66 oranında engelli olduğunu ancak yaklaşık 5 aydır Sosyal Güvenlik Kurumunun kendisine yaşlılık/engellilik aylığı bağlamadığını,

b. Yüksek Sağlık Kuruluna itirazda bulunduğunu ancak kendisine imzasız ve kurallara aykırı bir karar gönderdiklerini,

c. Sağlık Bakanlığı tarafından kendisi adına engelli belgesi hazırlandığını; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından onaylı engelli kimliği bulunduğunu,

ç. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre %40 engellilik raporu ve belirli süre, %50 engellilik raporu ve belirli süre, %60 engellilik raporu ve belirli süre şartı ile emekli olunabildiğini ancak kendisinin emekli edilmeyerek hakkının ihlal edildiğini,

d. Hakkında düzenlenen sağlık kurulu raporunda kalp yetmezliği ve kalp kapak hastalıklarının yok sayıldığını,

e. Omurganın anormal eğrilikleri sonucu kardiyak veya solunum sisteminde ağır düzeyde çalışma gücü kaybına sebep olan kifoza (kamburluk) hastalığı bulunduğunu göz ardı ettiklerini,

f. Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) "Hastalık Listesi" başlıklı birinci ekinin "Ortak Hükümler" kısmındaki düzenlemelere aykırı hareket edildiğini,

g. Kendisi hakkındaki kararın hak ihlaline sebebiyet verdiğini ve ayrımcılık teşkil ettiğini, emeklilik hakkının verilmesi ve geçmiş dönem maaşlarının yasal faizi ile birlikte ödenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

3. Muhatap Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

a. Başvuran hakkındaki malul sayılma, malullük sigortasından ve yaşlılık sigortasından sağlanan haklar ve yararlanma şartları hususlarındaki işlemlerin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında yapıldığı,

b. Kurum Sağlık Kurullarınca yerine getirilen maluliyete ilişkin çalışma gücü kaybı tespit işlemlerinde; Kurumlarınca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurullarınca usulüne uygun düzenlenecek raporlar esas alınmak suretiyle, 28/9/2021 ve sonraki tarihli taleplerde Yönetmelik hükümleri çerçevesinde sigortalının hastalığının maluliyetini gerektirecek ağır düzeyde bir çalışma gücü kaybına neden olup olmadığının değerlendirildiği,

c. Engellilere sağlanan haklardan ve verilecek hizmetlerden yararlanmak üzere alınan engelli raporlarının tespitinde “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik” hükümlerinin esas alındığı, ilgili Yönetmelik'in “Kapsam” başlıklı 2’nci maddesine göre, bu Yönetmelik kapsamında alınmış raporların Kurumlarınca verilen çalışma gücü kaybı tespitinde kullanılmadığı,

ç. Malatya Kurum Sağlık Kurulunun 12/4/2022 tarihli kararıyla başvuranın malul olmadığına karar verildiği,

d. Ankara Kurum Sağlık Kurulunun 12/1/2023 tarihli kararıyla Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği, başvuranın bu karara karşı itirazı üzerine Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun 26/4/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararıyla başvuranın yine Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği,

e. Bu karardan sonra başvuran hakkında Ankara Sağlık Kurulunca yapılan 10/7/2023 tarihli son değerlendirmede de Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği,

f. Başvuranın bu karara karşı itiraz hakkının bulunduğu ve başvuran hakkında yapılan işlemlerin mevzuata uygun olduğu ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Seyyar dikiş makinesi ve bıçak, makas bileme işi yapan bir esnaf olduğu,

b. Kifoz (kamburluk) ve behçet hastalığına bağlı kemik erimesi hastalıkları sebebiyle ağır düzeyde çalışma gücü kaybı olmasına rağmen kendisi hakkında düzenlenmiş bulunan engelli raporlarının Ankara Kurum Sağlık Kurulunca tanınmadığı,

c. 5200 gün çalışma süresi, 15 yıl 8 ay sigortalılık süresi ve 20/9/2022 tarihli %66, 15/5/2023 tarihli %69 ve 9/6/2023 tarihli %83 oranında erişkinler için engelli raporları olduğu,

ç. Sosyal Güvenlik Kurumunun Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu ve "Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü başlıklı" 11'inci maddelerine aykırı hareket ettiği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir... Çocuklar, yaşlılar, özürnlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz ... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Amaç ve

kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür..."

8. Mezkûr Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

9. Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvurunun konusu" başlıklı 31'inci maddesi şöyledir:

"(1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu kapsamında cinsiyet, ırk, renk, din, dil, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasağı ihlalleri başvurunun konusunu oluşturur."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... yönlerinden incelenir."

12. Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun, Kurumun ayrımcılık yasağı ile ilgili sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamını düzenlemektedir. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan kişilerin Kuruma başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında ise, Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılığın yasak olduğu düzenlenmiştir.

15. Somut olayda başvuran, %66 oranında engelli olduğunu ve ağır düzeyde çalışma gücü kaybına sebep olan kifoz (kamburluk) hastalığının bulunduğunu, kendisine yaşlılık aylığı bağlanması için Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat ettiğini ancak olumlu bir sonuç alamadığını, bunun üzerine Yüksek Sağlık Kuruluna itiraz ettiğini, bu itirazının da kabul edilmediğini, belirli bir engel oranı, çalışma yılı ve süre şartını taşıyan kişilere Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından emekli olma olanağı tanınmasına rağmen kendisine bu hakkın verilmediğini ve bu durumun sağlık ve engellilik temellerinde ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

16. Muhatap Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ise başvuran hakkındaki işlemlerin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında yapıldığı, engellilere sağlanan haklardan ve verilecek hizmetlerden yararlanmak üzere alınan engelli raporlarının tespitinde "Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik" hükümlerinin esas alındığı, ilgili Yönetmelik'in 2'nci maddesine göre, bu Yönetmelik kapsamında alınmış raporların Kurumlarınca verilen çalışma gücü kaybı tespitinde kullanılmadığı; başvuranın hastalığının maluliyetini gerektirecek düzeyde olup olmadığının "Maluliyet ve Çalışma Gücü Kaybı Tespiti İşlemleri Yönetmeliği" hükümleri çerçevesinde değerlendirildiği belirtilmiştir.

17. İlgili mevzuat çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde başvuranın; Malatya Kurum Sağlık Kurulunun 12/4/2022 tarihli kararıyla malul olmadığına karar verildiği; Ankara Kurum Sağlık Kurulunun 12/1/2023 tarihli kararıyla Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği; başvuranın bu karara itirazı üzerine Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunun 26/4/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararıyla başvuranın yine Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği; Ankara Kurum Sağlık Kurulunca yapılan 10/7/2023 tarihli son değerlendirmede de Yönetmelik Ek-1 hastalık listesinde belirlenen düzeyde çalışma gücünü kaybetmediğine karar verildiği tespit edilmiştir.

18. Bu kapsamda, somut uyuşmazlığın muhatap Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılan çalışma gücü kaybı tespiti işlemlerinden kaynaklandığı, söz konusu tespit işlemleri neticesinde başvuranın malul olmadığına karar verildiği ve kendisine malullük veya yaşlılık aylığı bağlanmadığı ve başvuranın sunmuş olduğu dilekçelerde çalışma gücü kaybının belirlenmesindeki hesaplamalara itiraz ettiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede konunun esasen ayrımcılık yasağıyla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

19. Öte yandan 6701 sayılı Kanun kapsamında ayrımcılık yasağı açısından bir inceleme yapabilmek için ayrımcılık yasağını ihlal ettiği ileri sürülen muamelenin ve/ya uygulamanın Mezkûr Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden birine dayanılarak ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Bu çerçevede başvuranın iddiasının 6701 sayılı Kanun kapsamında incelenbilmesi için ayrımcılık teşkil ettiği ileri sürülen eylemler ile ayrımcılık temelleri arasında nedensellik bağının ortaya konması gerekmektedir. Başvuru dilekçesinde, başvuran tarafından ileri sürülen iddia her ne kadar sağlık ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağına dayandırılrsa da yapılan incelemede

konunun bir ayrımcılık temeli ile nedensellik bağıının olduğunun ortaya konulamadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple muhatap Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılan işlemin bir ayrımcılık temeliyle ilişkilendirilemeyeceği ve başvuru konusunun 6701 sayılı Kanun'da sayılan ayrımcılık temellerinden herhangi biri kapsamında ele alınamayacağı değerlendirilmiştir.

20. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 48'inci maddesinde; Kuruma yapılan başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulacağı ve sonucunda Kurumun görev alanına girip girmediği yönünden inceleneceği; aynı Yönetmelik'in 67'nci maddesinin ikinci fıkrasında ise; ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verileceği hüküm altına alınmıştır. Netice olarak, başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında; başvuranın ileri sürdüğü iddiaların herhangi bir ayrımcılık temeli ile nedensellik ilişkisinin tespit edilememesi ve başvuru konusunun ayrımcılık yasağıyla ilişkili olmaması sebebiyle başvurunun, Kurumun görev alanına girmediğinden inceleme şartlarını taşımadığı ve kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye